

Motion till riksdagen 2023/24:2857

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2023/24:107 Ändringar i medborgarskapslagen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår den del av propositionen som rör att personer som begått brott av en viss typ ska uteslutas från anmälan.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som utgår från allvaret i det begångna brottet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet för att förhindra att barn befrias från sitt medborgarskap när det inte ligger i barnets bästa och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen avslår den del av propositionen som rör att personer som är skäligen misstänkta ska uteslutas från att förvärva medborgarskap genom anmälan.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vilandeförklara anmälan om medborgarskap när den ansökande misstänks för brott till dess att det finns en slutgiltig dom och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Miljöpartiet delar bedömningen att det svenska medborgarskapet bör stärkas. Vi anser dock, liksom Lagrådet, att förslaget i stället bör utformas så att det är det specifika brottets strafflängd och inte brottstypen som bör vara avgörande för om möjligheten att få svenskt medborgarskap genom anmälan ska finnas. Vi menar därför att propositionen bör avslås och att regeringen bör återkomma med ett förändrat förslag. I frågor om förvärvande av medborgarskap handlar det om att garantera ett starkt medborgarskap, samtidigt som man säkerställer dess tillgänglighet. Att höja det svenska medborgarskapets status får inte orsaka godtyckliga inskränkningar av möjligheten att förvärva medborgarskap. Medborgarskap genom anmälan utnyttjas till stor del av barn och unga som sökt sig till Sverige; de befinner sig ofta i en utsatt position i samhället där

medborgarskap kan säkerställa ett tryggt liv i framtiden. Att på godtyckliga grunder hindra individer från att förvärva medborgarskap är någonting som måste undvikas. Annars finns det en påtaglig risk att människor kommer till skada samt att rättssäkerheten undermineras.

Krav på frånvaro av allvarlig brottslighet bör utgå från allvaret i det begångna brottet

Ett krav på frånvaro av allvarlig brottslighet i anmälningsärenden är att anse som rimligt. I likhet med Lagrådet ifrågasätter vi i Miljöpartiet emellertid den föreslagna utformningen av regleringen. Lagrådet lyfter särskilt fram att syftet med förslaget är att brottslighet och en kvalificerad misstanke om brott ska kunna vara omständigheter som utgör hinder för medborgarskap och menar att detta i lagrådsremissen uttrycks som att allvarliga brott ska diskvalificera från förvärv av medborgarskap genom anmälan. Lagrådet påpekar att bestämmelsen, så som den är konstruerad, inte tar sikte på det brott som personen i fråga är dömd för eller på den gärning som denne är misstänkt för, utan att det i stället är brottstypen som sådan som blir avgörande för om domen eller misstanken ska utgöra hinder mot ett medborgarskap genom anmälan. Enligt Lagrådets uppfattning kan det inte i det nu aktuella sammanhanget anses att den som är dömd för ett brott som domstolen har ansett ha ett straffvärde om t.ex. fängelse i 14 dagar eller sex månader, har begått ett allvarligt brott enbart för att brottstypen som sådan har en straffskala vars övre del ger uttryck för att någon annans brott, när omständigheterna vore annorlunda, skulle kunna betraktas som mycket allvarligt. Lagrådet anser att syftet med förslaget inte är uppfyllt eftersom det saknas en avgränsning mot brott och gärningar som i sammanhanget är att betrakta som mindre allvarliga. Lagrådet avstyrker förslaget i nu aktuell del i dess föreslagna lydelse. Vi i Miljöpartiet håller med Lagrådet och förespråkar därför att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag som i stället utgår från allvaret i det begångna brottet.

Stärk arbetet för att förhindra att barn befrias från sitt medborgarskap när det står i strid med barnets bästa

Miljöpartiet ser mycket positivt på förslaget att barn inte ska kunna befrias från sitt medborgarskap om det anses stå i strid med barnets bästa. Detta är ett steg i rätt riktning gällande Sveriges efterlevnad av barnkonventionen. Att stärka medborgarskapet för barn som befinner sig i en hederskontext kommer förhoppningsvis att leda till en tryggare vardag. Det är dock av stor vikt att detta förslag inte bara genomförs på papperet. Det måste också säkerställas att det efterlevs. För att förslaget ska ha önskad effekt krävs tydliga riktlinjer och kriterier för hur barnets bästa bör bedömas; man måste säkerställa att inget barn faller mellan stolarna på grund av teknikaliteter eller bristande praxis. Ärenden bör hanteras av kvalificerad och utbildad personal, för att på bästa sätt kunna bedöma huruvida en befrielse från medborgarskap bör anses ligga i barnets bästa eller inte. Av vikt är även uppföljning av ärenden för att kontinuerligt kunna tillgodose att barnets bästa faktiskt efterföljs. Miljöpartiet vill även se en stärkt myndighets-samverkan i ärenden om befrielse av barns medborgarskap, för att på så sätt kunna göra

en allsidig bedömning av barnets situation. Annars föreligger en påtaglig risk att relevant information oavsiktligt undanhålls i bedömningen av barnets situation.

Vilandeförklara anmälningssärenden vid skäligen misstanke om brott

I det svenska rättssystemet är ingen skyldig till brott innan det finns en fällande dom. Det är en fundamental rättsprincip som Miljöpartiet värnar om. Det ter sig därför orimligt att en person som är skäligen misstänkt för brott ska mista möjligheten att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Särskilt inskränkande blir denna åtgärd när det handlar om en så pass låg misstankegrad. Samtidigt kan det i dagsläget finnas situationer där individer som misstänks ha begått grov brottslighet förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan trots konkret brottsmisstanke. Människor som begår grovt kriminella handlingar ska inte kunna förvärva svenskt medborgarskap samtidigt som de utreds för allvarlig brottslighet. Dock bör inte personer som felaktigt misstänkts för brott förlora rättigheter i förhållande till förvärvande av medborgarskap.

Det rimligaste i denna situation är varken att stänga ute individer som är skäligen misstänkta för brott eller att låta människor som begår grovt kriminella handlingar förvärva svenskt medborgarskap. Likt Svenska advokatsamfundet anser Miljöpartiet att i de fall där en individ är skäligen misstänkt ska denne inte uteslutas från att förvärva medborgarskap. Det som vore rimligast är i stället att vilandeförklara ansökan till dess att det finns en friande eller fällande dom, alternativt tills förundersökningen läggs ned. En sådan åtgärd skulle utesluta individer som begår grova brott, utan att urholka den rättsstatliga principen att ingen är skyldig till brott innan det finns en fällande dom.

Annika Hirvonen (MP)

Rasmus Ling (MP)

Jan Riise (MP)

Camilla Hansén (MP)

Amanda Lind (MP)

Ulrika Westerlund (MP)